

University
of Cyprus

DEPARTMENT OF HISTORY AND ARCHAEOLOGY

**TRADE VS. CULTURAL MEDIATION:
INTEGRATING THE BLACK SEA IN THE GRECO-
PHOENICIAN NETWORKS OF EXCHANGE (7TH –
1ST CENTURY BC)**

DOCTOR OF PHILOSOPHY DISSERTATION

ALINA VELISLAVA DIMITROVA KAMENOU

[2019]

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διατριβή εξετάζει τις εμπορικές και πολιτιστικές ανταλλαγές μεταξύ της Ανατολικής Μεσογείου και ιδιαίτερα της Λεβαντίνης και της Μαύρης Θάλασσας κατά την αρχαιότητα και ειδικότερα από την περίοδο του ελληνικού αποικισμού έως τη Ρωμαϊκή εποχή. Η έρευνα παρουσιάζει και αξιολογεί ένα πολύ μεγάλο όγκο αρχαιολογικών δεδομένων που έχουν συσσωρευθεί κατά τα τελευταία χρόνια αλλά βρίσκονται διασκορπισμένα συχνά σε δημοσιεύσεις σε τοπικές επιστημονικές εκδόσεις και περιοδικά, που δεν είναι εύκολα προσβάσιμες. Η έρευνα επιδιώκει επίσης να συμπληρώσει σημαντικά κενά στις έρευνες που πραγματεύονται το διαπεριφερειακό εμπόριο κατά την Αρχαιότητα διερευνώντας αυτό μεταξύ των πολιτισμών της Μεσογείου και των λαών των περιοχών που περιβάλλουν την Μαύρη Θάλασσα, και να εντοπίσει τους άξονες και σφαίρες αλληλεπίδρασης που αφορούν τη Μαύρη Θάλασσα.

Ο κύριος στόχος αυτής της έρευνας είναι να διαφωτίσει ένα θέμα που μέχρι πρόσφατα δεν έχει μελετηθεί σε βάθος. Γίνεται μια αξιόλογη προσπάθεια για να επιτευχθεί η αναπαράσταση των εμπορικών δικτύων, ο προσδιορισμός των χρονολογικών πλαισίων και η ταυτοποίηση εμπορών, καταναλωτών και μεσαζόντων, λαμβάνοντας υπόψη την πολιτισμική επίδραση των υπερπόντιων εμπορικών συναλλαγών. Ο μεγάλος όγκος αρχαιολογικού υλικού αλλά και των σημαντικών πληροφοριών που παρέχουν οι αρχαίες πηγές αναλύονται τόσο με ποσοτικές όσο και με ποιοτικές παραμέτρους. Ο αξιόλογος όγκος και η ποικιλία των δεδομένων που παρουσιάζονται στη διατριβή επιτρέπουν μια πολυδιάστατη ανάλυση των εμπορικών προτύπων και αυτό συμβάλλει στην έρευνα των διαπολιτισμικών επαφών και κοινωνικών αλληλεπιδράσεων του αρχαίου κόσμου, και ενδεχομένως να δώσει έναυσμα για μελλοντικές έρευνες.

Ο δεύτερος βασικός στόχος της έρευνας είναι να επαναπροσδιορίσει τη υφιστάμενη προσέγγιση στην αρχαιολογία της Μαύρης Θάλασσας και να διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ της Δυτικής και της Ανατολικής αρχαιολογικής κοινότητας. Οι πρόσφατες μελέτες για το αρχαίο θαλάσσιο εμπόριο συχνά παραβλέπουν την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας. Ωστόσο, η αυξημένη ποσότητα φοινικικών τέχνηρων που έχουν βρεθεί στις περιοχές που περιβάλλουν την Μαύρη θάλασσα, και που έχουν δημοσιευτεί τα τελευταία χρόνια, εγείρει σημαντικά ερωτήματα όσον αφορά τις

μακρινές θαλάσσιες εμπορικές οδούς καθώς επίσης και για τον ρόλο των Φοινίκων στα εμπορικά δίκτυα ανταλλαγής μεταξύ της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας τα οποία μέχρι πρόσφατα θεωρούσαμε ότι ήταν αποκλειστικά στα χέρια των Ελλήνων. Παράλληλα, η μελέτη τονίζει την εξαιρετική σημασία της Μαύρης Θάλασσας στο υπερπόντιο εμπόριο. Η σημασία αυτή πηγάζει στο γεγονός ότι η περιοχή έχει εξαιρετικά πλούσιο έδαφος κάτι το οποίο ευνοεί την αγροτική παραγωγή και είναι επίσης πλούσια σε πρώτες ύλες όπως μέταλλα. Σημαντικό ρόλο στην δημιουργία και ενίσχυση των εμπορικών δικτύων έπαιξαν επίσης και κοινωνικοί παράγοντες, όπως η έντονη και συνεχής τοπική ζήτηση για εξωτικά αγαθά.

Η παρούσα διατριβή αποτελείται από επτά κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο εισαγάγει τους στόχους και τη μεθοδολογία της έρευνας. Το δεύτερο κεφάλαιο παρέχει μια λεπτομερή επισκόπηση της αρχαιολογίας της Μαύρης Θάλασσας και περιγράφει τις οικονομικές δυναμικές στην περιοχή κατά την εκάστοτε υπό μελέτη περίοδο. Το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει το παρόν στάδιο της έρευνας σχετικά με το φοινικικό εμπορικό δίκτυο στην Ανατολική Μεσόγειο κατά την πρώτη χιλιετία π. Χ., και πραγματεύεται την ορολογία, προηγούμενες μελέτες και τα οικονομικά μοντέλα που σχετίζονται με την έρευνα. Από το τέταρτο μέχρι και το έκτο κεφάλαιο γίνεται μια λεπτομερή ανάλυση των αρχαιολογικών πληροφοριών από τη Μαύρη Θάλασσα και άλλων σχετικών περιοχών, δίνοντας έμφαση στην Αρχαϊκή, Κλασσική και Ελληνιστική περίοδο.